

JPMNT

**Journal of Process Management – New Technologies
INTERNATIONAL**

ISSN: 2334-7449 (Online)

**SPECIAL EDITION
Vol. 6 Special Edition
November 2014.**

Indexed by:

www.japmnt.com

IMPRESUM

JOURNAL OF PROCESS MANAGEMENT – NEW TECHNOLOGIES, INTERNATIONAL

First edition, 2013.

Editor:
Prof. Predrag Trajković PhD

Publisher:
Mapro Predrag Trajkovic KD , Vranje

Technical editors of the special edition:
PhD Lazar Stošić
MSc Ana Kostić Stošić

Lector:
Maja Mihajlović
Ana Stanković

JOURNAL OF PROCESS MANAGEMENT – NEW TECHNOLOGIES INTERNATIONAL

Company for consulting and engineering MAPRO from Vranje, Serbia, publishes PROCESS MANAGEMENT - NEW TECHNOLOGIES INTERNATIONAL and offers membership and cooperation for writing scientific papers that, after review and proofreading published under instruction that is attached.

Company was established in 1990. as a marketing project aimed at public opinion polls and market trends in the area of southern Serbia. Cooperation with young people especially students and young entrepreneurs in the pioneer period, the appearance of entrepreneurship in our country, for the introduction and development of marketing management, and application of new knowledge in economic practice and the creation of conditions for sustainable development, environmental awareness and health education. Statistical monitoring trends and developments investments and measure the effects of changes investment. Special whether additional review is to discover and use new resources in an optimal manner with the use of new technologies.

The aim of publishing this magazine is to engage researchers and scientists, from all parts of the world, to his knowledge, both theoretical as well as practical in writing concentrated more on one site in the form of publications, which will contribute to their greater recognition and the development of economy and society. Management process of new technology permeates all aspects of social life which is a huge area of coverage through this magazine.

Sincerely,
Prof. PhD Predrag Trajković

Kompanija za konsalting i inženjering MAPRO iz Vranja izdaje časopis MENADŽMENT PROCES – NOVE TEHNOLOGIJE INTERNACIONALNI pa Vam nudi saradnju za članstvo i pisanje naučnih i stručnih radova koje, posle recenzije i lekture objavljuje shodno uputstvu koje je u prilogu.

Komapanija je osnovana 1990. godine kao marketing projekt sa ciljem istraživanja javnog mnjenja i tržišnih kretanja na prostoru Južne Srbije. Saradnja sa mladim osobama posebno studentima i mladim privrednicima u pionirskom periodu pojave preduzetništva kod nas, za upoznavanje i razvoj marketing menadžmenta, kao i primene novih saznanja u privrednoj praksi te stvaranje uslova za održivi razvoj, podizanje ekološke i zdravstvene kulture. Statistička praćenja tendencije kretanja ulaganja i merenje promene efekata te opravdanost dodatnih ulaganja. Poseban osvrt je na otkrivanje i korisćenje novih resursa na optimalan način uz primenu novih tehnologija.

Cilj izdavanja ovog časopisa je animiranje istraživača i naučnih radnika, sa svih prostora sveta, da svoja saznanja, kako teoretska, tako i praktična u pisanoj formi koncentrišu na jednom mestu u vidu publikacije, što će doprineti njihovoj većoj afirmaciji i razvoju privrede i društva. Menadžment proces novih tehnologija prožima sve pore društvenog života što čini ogroman prostor obuhvatnosti rada kroz ovaj časopis.

S poštovanjem,
Prof. dr Predrag Trajković

Address of the editorial Board: Filipa Filipovica 28, 17501 Vranje, Serbia

Phone/Fax: +381 17 413 586, +381 17 432 278

Web: www.japmnt.com

E-mail: zurnal43@yahoo.com

japmnt@yahoo.com

Index Copernicus Journals Master List 2012

ICV 2012: 4.09

ASSOCIATE EDITORS

Editor PhD Predrag Trajković

Execute editor PhD Svetlana Trajković

Secretary Snežana Manasijević Milkić, Masters of Laws

Technical editor PhD Lazar Stošić

Lector Maja Mihajlović M.A. in English Language and Literature

Lector Ana Stanković M.A. in English Language and Literature

REVIEWER BOARD MEMBERS

Academic Angel Džambazovski, Macedonia

Academic Radenko S. Krulj, Serbia

PhD Alla Belousova, Russia

PhD Aneta Barakoska, Macedonia

PhD Biljana Petrevska, Macedonia

PhD Dana Mesner Andolšek, Slovenia

PhD Dušan Jarić Serbia

PhD Emanuel Soare, Romania

PhD Gabriela Paula Petruta, Romania

PhD Hemanta K. Baruah, India

PhD Jelena Maksimović, Serbia

PhD Jurka Lipičnik Vodopivec, Slovenia

PhD Ka Lok Man, China

PhD Ljubisa Stojmirović, Serbia

PhD Margarita Matlievska, Macedonia

PhD Mitrička Stardelova, Macedonia

PhD Miroslav Pavlović, Serbia

PhD Nada Živanović, Serbia

PhD Oksana Baruskova, Russia

PhD Radovan Ilić, Serbia

PhD Ranjan Upadhyaya, India

PhD Robert Dimitrovski, Macedonia

PhD T. C. Manjunath, India

PhD Vera Naumovska, Macedonia

PhD Vitus Lam, Hong Kong

PhD Vladimir Matić, Croatia

ANNOUNCEMENT:

These papers are print under ISSN No. 1857 - 923 X for the promotion of the international scientific conference “Knowledge – Capital of the Future,” which was held in Bansko, The Republic of Bulgaria, from 27 to 30 November 2014.

JPMNT - Journal of Process Management - New Technologies
INTERNATIONAL

is a co-organizer of this conference and as such has a contractual obligation

to publish all the papers which have been accepted for participation on its web site as the special edition, which is hereby made implemented.

Editor -in -Chief

Prof.Predrag Trajkovic,PhD

OBAVEŠTENJE:

Ovi radovi su štampani pod ISSN broj 1857 – 923 X za promociju međunarodne naučne konferencije "Znanje – Kapital budućnosti", koja je održana u Bansko, Republika Bugarska, od 27. do 30. novembra 2014.

JPMNT - Journal of Process Management - New Technologies
INTERNATIONAL

je koorganizator ovog skupa i ima ugovornu obavezu da objavi sve radove koji su prihvaćeni za učešće na svom sajtu, kao specijalno izdanje, što se ovim putem realizuje.

Glavni urednik

Prof. dr Predrag Trajković

HAJABI:

Овие дела беа објавени под ISSN бр 1857 - 923 X промоција на меѓународната научна конференција "Знаењето-Капитал на Иднината.", која се одржа во Банско, Република Бугарија, од 27-30 ноември во 2014 година.

JPMNT - Journal of Process Management - New Technologies
INTERNATIONAL

е ко-организатор на овој настан и има договорна обврска да ги објавуваат сите документи кои се прифатени за учество во неговата веб-страница, како и специјално издание, што е ова се спроведува.

главен и одговорен уредник

Проф Предраг Трајковиќ

KNOWLEDGE

INTERNATIONAL JOURNAL

Teachers Papers

Vol. 6

2014

INSTITUTE OF KNOWLEDGE MANAGEMENT
SKOPJE, MACEDONIA

KNOWLEDGE

International Journal

Teachers papers

V- 6

Skopje, 2014

Edited

PhD Robert Dimitrovski
PhD Svetlana Trajković
PhD Margarita Koleva
PhD Mile Matijević
PhD Dusan Nikolovski
PhD Predrag Trajković
PhD Jugoslav Ziberovski
PhD Ilija Nasov
PhD Irina Singaveskaya

Preparing and correction

Liljana Pushova
Martina Nedelkovska

Print

GRAFOPROM – Bitola
Editor: IKM – Skopje

For editor

PhD Robert Dimitrovski

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

37(082)

KNOWLEDGE : international journal. #Vol. #6, Teacher papers /
[edited Robert Dimitrovski ... и др.]. - Skopje : Institute of
knowledge management, 2014. - 163 стр. : граф. прикази ; 26 см

7	ISBN-10	608-65653-6-8
	ISBN-13	978-608-65653-6-7
	EAN	9786086565367

а) Образование - Зборници
COBISS.MK-ID 97333770

KNOWLEDGE

INTERNATIONAL JOURNAL

Teachers Papers

Vol. 6

2014

SCIENTIFIC COMMITTEE

- President:** Academic, Prof. Vlado Kambovski PhD, President of Macedonian Academy of Science and Arts, - Skopje
- ❖ Prof. Robert Dimitrovski PhD, Faculty of Management , MIT University, Skopje (Macedonia)
 - ❖ Prof. Dusan Nikolovski PhD, Rector MSU, Sveti Nikole (Macedonia)
 - ❖ Prof. Jugoslav Ziberovski PhD, Rector of MIT University, Skopje (Macedonia)
 - ❖ Prof. Vladislav M. Jurjev PhD, Rector Tambovski State University, Gavriilo Romanovic Derzavin, (Russian Federation)
 - ❖ Prof. Zivota Radosavljevic PhD , Dean , Faculty FORCUP, Union University, Belgrade (Serbia)
 - ❖ Prof. Ilija Nasov PhD, Research and Development center PLASMA, Skopje (Macedonia)
 - ❖ Prof. Aleksandar Nikolovski PhD, Director of PhD Institute, FON University, Skopje (Macedonia)
 - ❖ Prof. Tatiana Osadcaja PhD, Vice Rector for International matters, Tambovski State University, Gavriilo Romanovic Derzavin (Russian Federation)
 - ❖ Prof. Marjan Stevanovski PhD, Dean , Faculty of Management , MIT University , Skopje (Macedonia)
 - ❖ Prof. Anita Trajkovska PhD, Rochester University (USA)
 - ❖ Prof. Milan Radosavljevic PhD, Dean , Faculty of strategic and operational management, Union University, Belgrade (Serbia)
 - ❖ Prof. Anka Trajkovska Petkoska PhD, UKLO, Faculty of technology and technical sciences, Bitola (Macedonia)
 - ❖ Prof. Shekerinka Ivanovska PhD, Dean of Faculty of Economy, MIT University, Skopje (Macedonia)
 - ❖ Prof. Predrag Trajkovic PhD, JMPNT, Vranje (Serbia)
 - ❖ Prof. Lidija Tozi PhD, Faculty of Pharmacy , Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
 - ❖ Prof. Misho Hristovski PhD, Faculty of Veterinary Medicine , Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
 - ❖ Prof. Jove Kekenovski PhD, Faculty of Tourism , UKLO , Bitola (Macedonia)
 - ❖ Prof. Sasho Korunoski, Dean, Faculty of Tourism, UKLO, Bitola (Macedonia)
 - ❖ Prof. Cvetko Andreevski, Vice rector, Faculty of Tourism, UKLO, Bitola (Macedonia)
 - ❖ Prof. Margarita Koleva PhD, Dean, Faculty of Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
 - ❖ Prof. Maria Kavdanska PhD, Faculty of Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
 - ❖ Prof. Marija Knezevic PhD, Academic, Banja Luka (Bosnia and Herzegovina)
 - ❖ Ljupco Naumovski PhD, Forum for Mobility and Research, Bitola (Macedonia)
 - ❖ Prof. Oliver Iliev PhD , Faculty of Communication and IT , FON University Skopje (Macedonia)
 - ❖ Prof. Dimitrija Popovski PhD , Faculty of Sport , Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
 - ❖ Prof. Yuri Doroshenko PhD, Dean, Faculty of Economics and Management, Belgorod (Russian Federation)
 - ❖ Prof. Sashko Plachkov PhD, Faculty of Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
 - ❖ Prof. Ivan Petkov PhD, Rector, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
 - ❖ Prof. Vladimir Lazarov PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
 - ❖ Prof. Tosko Krstev PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
 - ❖ Prof. Antoanela Hristova PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
 - ❖ Prof. Azra Adjajlic – Dedovic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
 - ❖ Prof. Aleksandr Korablev, PhD, Dean, Faculty for economy and management, Saint Petersburg State Forest Technical University, Saint Petersburg (Russian Federation)
 - ❖ Prof. Primoz Dolenc, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
 - ❖ Doc. Igor Stubelj, PhD, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
 - ❖ Prof. Karl Schopf, PhD, Akademie fur wissenschaftliche forschung und studium, Wien (Austria)
 - ❖ Prof. Emilija Stevanovska, Ph.D, BAS Skopje (Macedonia)
 - ❖ Prof. Volodymyr Denysyuk, PhD, Dobrov Center for Scientific and Technological Potential and History studies at the National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine)
 - ❖ Prof. Laste Spasovski PhD, Vocational and educational center, Skopje, Macedonia

- ❖ Prof. Branislav Simonovic PhD, Faculty of law, Kragujevac (Serbia)
- ❖ Prof. Dragan Kokovic PhD, University of Novi Sad, Novi Sad (Serbia)
- ❖ Prof. Sasha Kicoshev PhD, University of Novi Sad, Novi Sad (Serbia)
- ❖ Prof. Pere Tumbas PhD, Faculty of Economics, University of Novi Sad, Subotica (Serbia)
- ❖ Prof. Natalija Kirejenko PhD, Faculty For economic and Business, Institute of Entrepreneurial Activity, Minsk (Belarus)
- ❖ Prof Evgenia Penkova-Pantaleeva PhD, UNWE -Sofia (Bulgaria)
- ❖ Prof. Nikolina Ognenska PhD, Faculty of Music, SEU - Blagoevgrad (Bulgaria)
- ❖ Prof. Tihomir Domazet PhD, President of the Croatian Institute for Finance and Accounting
- ❖ Prof. Branimir Kampl PhD, Institute SANO, Zagreb (Croatia)
- ❖ Prof. Marina Simin PhD, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
- ❖ Prof. Miladin Kalinic, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
- ❖ Prof. Helmut Shramke PhD, former Head of the University of Vienna Reform Group (Austria)
- ❖ prof. Ahmad Zakeri PhD, University of Wolver Hampton (United Kingdom)
- ❖ Prof. Tzako Pantaleev PhD, NBUniversity, Sofia (Bulgaria)
- ❖ Prof. Lisen Bashkurti PhD, Global Vice President of Sun Moon University (Albania)
- ❖ Prof. Baki Koleci PhD, University Hadzi Zeka (Kosovo)
- ❖ Prof. Ivana Jelik PhD, University of Podgorica, Faculty of Law (MNE)
- ❖ Prof. Islam Hasani PhD, Kingston University (Bahrein)
- ❖ Prof. Rumen Valcovski PhD, Imunolab Sofia (Bulgaria)
- ❖ Prof. Nikola Popovski PhD, MSI Sveti Nikole (Macedonia)
- ❖ Prof. Jonko Kunchev PhD, University „Cernorizec Hrabar“ - Varna (Bulgaria)
- ❖ Prof. Nedjat Korajlic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- ❖ Prof. Haris Halilovic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- ❖ Prof. Jasmin Ahic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- ❖ prof. Jova Ateljevic PhD, Faculty of Economy, University of Banja Luka (Bosnia & Herzegovina)
- ❖ Prof. Branislav Simonovic PhD, Faculty of law University of Kragujevac (Serbia)
- ❖ Doc. Tatyana Sobolieva PhD, State Higher Education Establishment Vadiym Getman Kiyev National Economic University, Kiyev (Ukraine)
- ❖ Doc. Sasa Petkovic PhD, Faculty of Economy University of Banja Luka (Bosnia & Herzegovina)
- ❖ Doc. Maja Korubin PhD, MON- Skopje, executive of Centre for adult education, Skopje (Macedonia)
- ❖ Doc. Marijan Mladenovski PhD, EURO colledge, Kumanovo (Macedonia)

CONTENTS

PAGE 1 - 4

Paper 1: ENTERPRENEURSHIP IN TEACHING PRACTICE

Authors: Andrijana Migulovska, Macedonia

PAGE 5 - 11

Paper 2: INCLUSION FOR CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS IN REGULAR CLASSES

Authors: Andrijana Shoklarovska, Lidija Sunda Soklarovska, Olivera Ilievska, Slavica Kostevska, Macedonia

PAGE 12 - 14

Paper 3: APPLYING PRACTICAL WORK FROM THE NEW TEACHING CURRICULUM AND THE TECHNOLOGY AT SCHOOL

Authors: Biljana Gramatkovska, Tanja Nikolova, Magdalena Kostova, Tatjana Stamenkovik, Macedonia

PAGE 15 - 19

Paper 4: MANAGEMENT CHALLENGES IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Authors: Biljana Dodovska Georgiev, Biljana Geras, Mirjana Tasevska, Elena Bogoevska, Macedonia

PAGE 20 - 25

Paper 5: SELFEVALUATION – IMPORTANT DOCUMENT IN THE EDUCATION

Authors: Biljana Misheva, Macedonia

PAGE 26 - 31

Paper 6: EVALUATION AND GRADING THE STUDENTS

Authors: Biljana Curlevska Manevska, Beti Markovska, Milena Jankulovska, Marina Stankovska, Macedonia

PAGE 32 - 36

Paper 7: OVERACHIVERS AND TALENTED STUDENTS - NOWDAYS` CHALLENGE

Authors: Blagorodna Petrovska, Snežana Čukaleva, Aleksandra Krstevska, Katerina Solakovska, Macedonia

PAGE 37 - 39

Paper 8: PREPARATION OF THE TEACHER AND THE STUDENTS FOR THE TEACHING LESSON

Authors: Valentina Cvetkovska, Anica Zlatevska, Liljana Stojkovska, Aleksandra Josevska, Macedonia

PAGE 40 - 43

Paper 9: PRACTICAL APPROACH OF PLANNING AS A MANAGEMENT FUNCTION AT "DR. TRIFUN PANOVSKI" PRIMARY SCHOOL – BITOLA

Authors: Vera Stojanovska, Jasmina Stojanovska, Irena Milenkovska, Biljana Milenkovska, Macedonia

PAGE 44 - 48

Paper 10: SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES SMES

Authors: Vesna Gaglovska, Mimoza Trajkovska, Macedonia

PAGE 49 - 53

Paper 11: INCLUSION – A CHALLENGE FOR THEORY AND PRACTICE

Authors: Vesna Dimitrovska, Keti Josifovska, Suzana Dishkovska, Biljana Kostovska, Andrijana Shoklarovska, Macedonia

PAGE 54 - 58

Paper 12: METODOLOGY FOR READING ELECTION FOR PRIMARY AND SECONDARY EDUCATION

Authors: Vesna Jovanovska, Milica Dimitrijovska – Radevska, Zaneta Naumovska, Macedonia

PAGE 59 - 62

Paper 13: INTERTEXTUALITY AND THE NECESSITY FOR TRANSLATION

Authors: Vesna Milevska, Macedonia

PAGE 63 - 68

Paper 14: FLIPPED CLASSROOM

Authors: Violeta Popovska, Snezana Zaharieva, Macedonia

PAGE 69 - 72

Paper 15: CREATING CONDITIONS FOR PROFESSIONAL DEVELOPMENT FOR EMPLOYEES IN DIRECTION OF IMPROVEMENT OF WORK IN SCHOOLS

Authors: Violeta Stevanovska, Daniela Petkovska, Vera Stevanovska, Liljana Sipkoska Alabakovska, Macedonia

PAGE 73 - 76

Paper 16: THE ROLE OF THE HEADMASTER IN MONITORING AND EVALUATING THE WORK OF THE TEACHERS

Authors: Gordana Ugrinovska, Meri Naumovska, Snezana Ilijevska, Verka Naumovska, Macedonia

PAGE 77 - 81

Paper 17: THE IMPACT OF PROGRAMMING THE TEACHING PLAN ON THE EDUCATIONAL PROCESS IN MATHEMATICS IN THE ELEMENTARY EDUCATION

Authors: Daniela Talevska, Tatjana Petrovska, Sonja Jankulovska, Vesna Berovska, Macedonia

PAGE 82 - 85

Paper 18: FORMATION OF THE NATIONAL IDENTITY AMONG STUDENTS

Authors: Ekaterina Josifovska, Macedonia

PAGE 86 - 90

Paper 19: THE COMMUNICATION BETWEEN THE CHILDREN WITH DIFFERENT SOCIAL STATUS

Authors: Irena Bogdanovska, Elena Jadrovska, Vesna Bakovska, Mende Begalinovski, Macedonia

PAGE 91 - 95

Paper 20: MODELI NA MENTORSTVO

Authors: Iskra Popovska, Macedonia

PAGE 96 - 98

Paper 21: HOW TO LEARN GRAMMAR EASIER

Authors: Jasmina Lajmanovska, Snezhana Stefanovska, Veneta Jonovska, Vera Lajmanovska, Macedonia

PAGE 99 - 103

Paper 22: USING THE QFD METHODOLOGY AS A TOOL FOR CONTINUOUS IMPROVEMENT OF THE PROCESS OF EDUCATION

Authors: Jovanka Kuzmanova, Ivo Kuzmanov, Macedonia

PAGE 104 - 108

Paper 23: LEADERSHIP IN THE EDUCATIONAL PROCESS WITH ICT

Authors: Lidija Pavlovska, Ivona Veljanoska, Aneta T. Vasilevska, Darinka Dafovska, Macedonia

PAGE 109 - 111

Paper 24: POSITIVE IMPACTS OF THE PROJECT BASED LEARNING ON STUDENT'S KNOWLEDGE

Authors: Liljana Kostovska, Jasna Gjorgievska, Valentina Talevska, Slavjanka Hristova, Macedonia

PAGE 112 - 116

Paper 25: CHILDRENS' DEVELOPMENT CHANGES AT THE AGE FROM THE FIFTH TO THE SIXTH YEAR

Authors: Marija Veljanovska, Natasha Markovska, Natasha Stojanovska, Slavica Josevska, Macedonia

PAGE 117 - 121

Paper 26: LEARNING

Authors: Marina Atanasovska, Marjan Vaskoski, Borce Markovski, Stefan Tasevski, Macedonia

PAGE 122 - 124

Paper 27: THE CONVENIENCE OF USING PORTFOLIOS IN THE ASSESMENT OF STUDENTS

Authors: Marina Ognenova, Marija Nedanovska, Aleksandar Trajkovski, Saso Vrencovski, Macedonia

PAGE 125 - 128

Paper 28: IMPLEMENTATION OF COMPUTER TECHNOLOGIES (ICT)

Authors: Nada Jadrovska, Natasa Angeleska, Vesna Dimovska, Makedonka Ilievska Nikolovska, Macedonia

PAGE 129 - 132

Paper 29: THE ROLE OF THE DIRECTOR IN THE DEVELOPMENT PLANNING OF THE SCHOOL

Authors: Nela Nedelkovska, Ketii Nedelkovska, Biljana Damcevska Bakievska, Ljupco Mihajlovski, Macedonia

PAGE 133 - 137

Paper 30: CONTEMPORARY EDUCATION – SOURCE OF KNOWLEDGE AND CHANGES

Authors: Pandora Aleksova Zaparenko, Irena Trajkovska, Velika Dukovska, Macedonia

PAGE 138 - 142

Paper 31: MENTORING SKILLS AND NEWLY QUALIFIED TEACHERS

Authors: Svetlana Gligorovska, Zaklina Dimeska, Vesna Nikolovska, Bistrica Stojanovska, Macedonia

PAGE 143-149

Paper 32: WORKING WITH GIFTED STUDENTS

Authors: Snezana Brzovska, Tatjana Bojadzieva, Veselka Krstevska, Zaklina Naumovska, Macedonia

PAGE 150 - 155

Paper 33: THE IMPLEMENTATION OF THE METHOD WEB QUEST IN PRIMARY EDUCATION

Authors: Snezana Stojanova, Gordana Anastasova, Ljupka Petkova, Zaneta Lutovska, Macedonia

PAGE 156 - 160

Paper 34: TEAM WORK

Authors: Sonja Atanasovska, Ana Angelkovska, Julija Cigarida Zaceska, Katerina Kantarovska, Macedonia

PAGE 161 - 169

Paper 35: SCHOOL MANAGEMENT

Authors: Sonja Blazeska, Macedonia

PAGE 170 - 174

Paper 36: PUPILS` KNOWLEDGE IN MIXED RURAL CLASSES

Authors: Cvetanka Petrevska, Valentina Angelovska, Zlatko Kuzevski, Penka Stepanovska, Macedonia

USING THE QFD METHODOLOGY AS A TOOL FOR CONTINUOUS IMPROVEMENT OF THE PROCESS OF EDUCATION

Jovanka Kuzmanova, Primary School Kole Kaninski – Bitola, Republic of Macedonia
jovanka.kuzmanova@yahoo.com

Ivo Kuzmanov, PhD, Faculty of Technical Science – Bitola, Republic Macedonia
ivo_kuzmanov@yahoo.com

Abstract: The continuous improvements of the teaching process are the key elements for higher quality of the educational process. One of the most effective ways to improve the educational process is to implement the real experience from the students, who have been directly involved into the process itself. When we speak about the improvements there are plenty of methodologies, but the QFD methodology is one of the most effective because it uses the actual, real experience from the students participants. The basic aim of this paper is to represent the real experience from the high school students, whose realistic opinions could be used to improve the way of teaching in the primary schools and bring positive changes into the teaching process in order to make it more productive, more interesting and more appealing.

Key words: QFD, positive changes, good quality teaching process, experience of the ex students.

Резиме: Континуираното подобрување на наставата е клучен елемент за поквалитетен образовен процес. Еден од најефективните начини за подобрување на наставниот процес е да се вградат реалните искуства на учениците кои биле непосредно вклучени во самиот образовен процес. Кога зборуваме за подобрување на наставниот процес, постојат бројни методологии, но QFD методологијата е една од најсоодветните методологии пред се затоа што ги зема во предвид вистинските, постоечки искуства на учениците учесници во едукативниот процес. Основната цел на овој труд е да прикаже истражување на искуства од средношколци чии реални мислења може да се искористат за унапредување на наставниот процес во основните училишта и да донесе позитивни промени во наставата во основното образование, со цел да го направи плодотворен, поинтересен и да го претвори во предизвик самиот процес на едукација.

Клучни зборови: QFD, позитивни промени, квалитетен наставен процес, искуства од поранешни ученици.

1. ВОВЕД

Континуитетот во процесот на подобрување и унапредување на наставата е неопходен во секоја образовна институција, независно дали истата е од приватен или државен сектор, но и независно дали се работи за доедукација, стекнување на основно, средно или универзитетско образование. Всушност само квалитет во процесот на едукација допринесува за општествен напредок. Но она што е карактеристично е тоа што и покрај дефинираната стратегија на организацијата за подобрување на наставниот процес, сепак активно се забележува комбинирана примена на бројни методологии и практични искуства кои секојдневно се применуваат, а се со единствена цел продукција на се поквалитетен кадар. И покрај мноштвото на методологии кои наоѓаат апликативна примена во бројни образовни институции, онаа методологија која е сама по себе уникатна и општо применлива е т.н. QFD методологија (Quality Function Development). Она што ја прави уникатна оваа методологија е комбинацијата на повеќе критериуми како што се: искуствата на поранешни ученици (во случајот средношколци кои го оценуваат процесот на едукација во основното образование од една страна, но од друга и ги пренесуваат сопствените желби и потреби), реални искуства од најдобрата пракса во моментот (во случајот училишта кои со својот начин на едукација се истакнуваат во средината,

но и трансфер на глобални искуства кои даваат забележителен напредок во образовниот процес), но воедно и комбинација на организациските можности (како од инфраструктурен така и од финансиски аспект) и потенцијали за подобрување (од човечки аспект, но и од аспект на потенцијалот за подобрување на наставниот процес). Со оглед на фактот дека самата QFD методологија во глобални размери претставува дел од стратешкото планирање т.е. процесот на т.н. предпланирање, истата со својата апликативна примена доведува до подобрување на процесот на едукација кој од циклус во циклус е се поквалитетен.

Всушност целта на овој труд е да се прикаже еден сегмент од спроведено истражување врз 100 испитаници (средношколци) кои со своите искуства, потреби и желби допринесуваат за креирање на QFD матрица од која произлегуваат приоритети за идно подобрување на наставниот процес. Во дадениот пример на креирана матрица, во предвид се земени и моменталните можности на државните образовни институции (во случајот основни училишта).

2. ОПИС НА ИСТРАЖУВАЊЕТО

Главната идеја за ваков тип на истражување доаѓа од забележаната потреба за креирање на наставен процес кој од циклус во циклус би се модифицирал и подобрувал, со примена на реални искуства од ученици и наставници како непосредни носители на активности во самиот процес. Сепак и пред да се започне со детално објаснување на процесот на истражување, неопходен е опис на моменталната состојба во поглед на основното образование во Р. Македонија. Имено основното образование во Р. Македонија се одвива по претходно дефинирани наставни програми од страна на надлежното Министерство за Образование и Наука во објекти кои се државна сопственост. Иако голем дел од

активностите на надлежното министерство се во насока на подобрување на наставниот процес, секогаш истиот може да биде подобрен. Токму за таа цел спроведено е истражување врз ученици кои моментално посетуваат средно образование, дел од нив во државни институции, но еден дел и во приватни образовни институции, во периодот Мај – Јуни 2014 година. Имено во истражувањето се опфатени вкупно 100 ученици, од кои 90 моментално посетуваат средно образование во државни средни училишта во Битола и 10 кои се дел од наставата во приватни средни училишта. Бројот на испитаници во моментот на истражување е земен како репрезентативен за добивање на реални сознанија кои подоцна се искористени за креирање на QFD матрица.

При самиот процес на избор на ученици кои ќе учествуваат во истражувањето, особено внимание беше посветено истите да бидат спремни за соработка и непристрасни, со што би се добиле реални сознанија. Истражувањето е спроведено во 2 дела од кој првиот дел е со помош на формализиран анкетен прашалник кој опфаќа прашања од областа на: искуствата од основното образование, нивните желби и потреби, можностите на институциите каде посетувале и се стекнале со основно образование, потенцијалите на наставниот кадар, но и нивна перцепција за потенцијални промени на едукативниот процес доколку би биле во можност повторно да бидат дел од основното образование. Во вториот дел од истражувањето, по претходна анализа на резултатите од спроведената анкета, користена е методологијата на групна дискусија со што потребите, желбите но и субјективното мислење на учениците е филтрирано и добиени се објективни сознанија во поглед на образовниот процес во основното образование. Имено целта поради која во самиот процес на истражување се вклучени и ученици кои моментално се дел од приватни средни училишта во земјава, е со цел да се добие реална перцепција на процесот на

едукација, но воедно да се направи и корелација на она што се нуди во државните институции и она што приватните институции го нудат во поглед на образовен процес. Во овој момент би нагласиле дека според сознанијата со кои располагаме приватни установи кои нудат формално основно образование во Р. Македонија во моментот не постојат. Исто така релевантен показател за разликите од приватен и државен карактер е и креираната дискусија во таргет групите во групната дискусија во вториот дел од истражувањето. Со цел да се добие и реална слика од различна перспектива во фазата на испитување, во вкупниот број на испитаници (100), беше водено сметка и да се опфатат и ученици кои се во различна фаза од текот на своите студии (1,2,3,4 година).

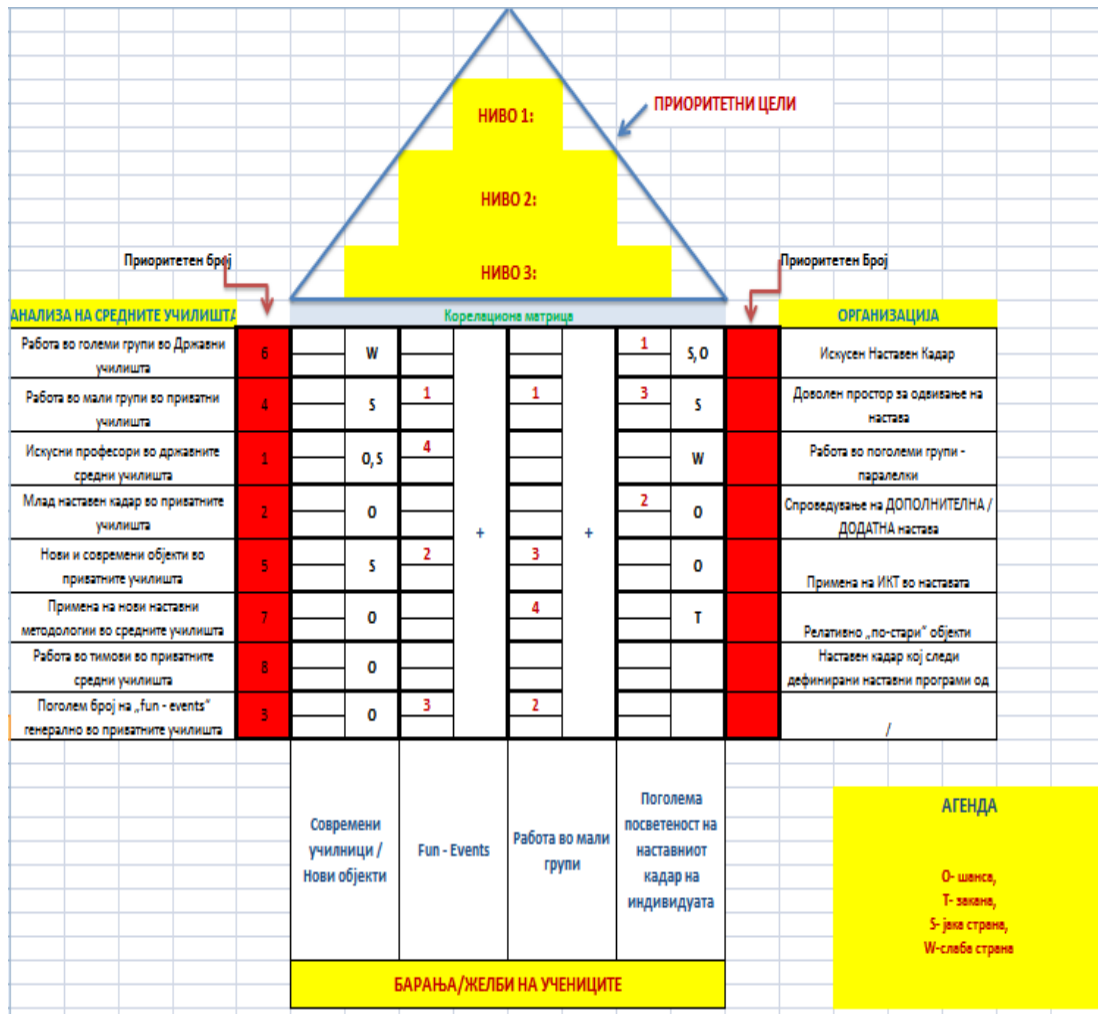
Она што во моментот е исто така релевантен податок е тоа што во моменталниот процес на едукација, државните институции т.е. средните државни училишта работат во згради кои се во државна сопственост и кои во дадени случаи се делумно реновирани, каде наставата се одвива во паралелки од 25-30 ученици па и повеќе, додека од друга страна приватните средни училишта функционираат во нови современи објекти (во дадените случаи не постари од 5-8 години) каде наставата се одвива во мали групи на ученици (10-15). Оваа констатација дава импакт и врз субјективното мислење на учениците во поглед на основното образование.

Во вториот дел од истражувањето она што беше фокус, беше да се добијат реални сознанија за: образовниот процес во основното образование, компарација на образовниот процес во средно и основно училиште, достапноста до наставниот кадар, како и да бидат дискутирани потенцијалите и можностите за унапредување.

Добиените сознанија од истражувањето, заедно со релевантните податоци од образовниот процес во основното образование беа искористени да се креира QFD матрица. Во прилог на трудот даден е и приказ на креираната матрица.

3. ПРЕЗЕНТИРАЊЕ НА КРЕИРАНАТА QFD МАТРИЦА

Имајќи ги во предвид претходно споменатите компоненти (желбите на учениците, нивното субјективно мислење, мислењето на таргет групите во групната сесија, можностите и потенцијалите на образовните институции, како и реалните сознанија за едукативниот процес во приватни средни училишта), кои во исто време се релевантни и важни компоненти за континуитет во подобрување на наставниот процес, креирана е QFD Матрица. Самата матрица, како што и илустративно е прикажано е корелација од повеќе релевантни фактори, со единствена цел – генерирање на приоритети за подобрување на образовниот процес во основните училишта. Во оваа фаза, од клучно значење е да се спомене дека оваа генерирана матрица може да биде искористена како појдовно сознание за пообсежно истражување врз поголем репрезентативен примерок (на национално ниво), кој би ги потврдил и кристализирал овие приоритети или би дал сосема нова димензија на истражувањето. Сепак континуитет во истражувањето е неопходен со цел да се генерираат приоритети, чија примена би водела кон поквалитетна настава. Имајќи ги во предвид и насоките кои се дадени за проширување на истражувањето, во оваа фаза е клучно тоа што иницијален чекор е направен и добиените сознанија од реални искуства (ученици кои го завршиле своето основно образование) даваат одлична основа за подобрување. Во прилог даден е и илустративен приказ на QFD матрицата.

Илустративен приказ на QFD матрицата

Од добиената QFD матрица, добиени се приоритети кои илустративно се прикажани во следниот табеларен приказ.

ПРИОРИТЕТ	ЦЕЛ
НИВО 3	Примена на нови наставни методологии кои се докажани во пракса – прилагодени на возраста на учениците
	Современи наставни објекти / училиници
НИВО 2	Работа во мали групи
	Индивидуален пристап кон учениците – ДОПОЛНИТЕЛНА / ДОДАТНА наставата
НИВО 1	Истражување за можноста за учење низ т.н. „FUN-EVENTS“
	КОНТИНУИРАНО ПОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНИОТ ПРОЦЕС

Табеларен приказ на креираните приоритети

Табеларниот приказ и добиените сознанија од спроведеното истражување даваат одлична основа за идно поопсежно истражување. Имено добиените приоритети, даваат одлични влезни информации кои можат да се искористат врз пообеман - репрезентативен примерок, но воедно и истражување кое би се одвивало на национално ниво (за разлика од моменталното истражување каде најголемиот дел на испитаници се од Битола), но исто така и истражување во кое свој импакт би дале и наставниците како активни учесници во едукативниот процес. Самото истражување би можело да се одвива во три дела и тоа: анкетирање, фокус сесии со мали таргет групи и групна сесија. На тој начин би се кристализирале приоритетите и со процес на практикување на добиените приоритети би можело да се изврши мониторинг на наставниот процес од циклус во циклус, со единствена цел да се следи т.е. да се истражи дали постои континуирано подобрување на наставниот процес.

4. ЗАКЛУЧОК

Трудот претставува реален приказ на моменталниот образовен процес, во чија анализа се земени сите релевантни сегменти како: учениците како директни субјекти и „конзументи“ на наставниот процес, образовните можности, моменталната инфраструктура и можноста за идно подобрување како и перформансот на наставниот кадар. Со примена на методологијата QFD извршена е корелација на моменталните можности, но и реалните желби на учениците со единствена цел креирање на т.н. приоритети за образовните институции кои својот обем на активности го реализираат во рамки на основното образование. Овој труд дава импакт и насока за идно истражување со примена на секундарна QFD матрица, каде како предмет на истражување би се искористиле моментално дефинираните приоритети со детално истражување врз поголем број на испитаници (репрезентативен примерок) со

цел да се кристализираат приоритетите во образовниот процес.

5. КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

- [1] Спроведено истражување, Мај – Јуни 2014 година
- [2] QFD матрица